

Gids voor correcte journalistiek

- maandag 11 oktober 2010

De ombudsman

mm

Dankzij de nieuwe ethische code voor Vlaamse journalisten kunnen lezers controleren of de behandeling van het nieuws door de redactie verloopt volgens de regels van het vak.

De Vlaamse journalisten hebben een nieuwe ethische code. Het belang hiervan kan moeilijk overschat worden. Lezers kunnen aan de hand van dit charter nagaan of de redacteuren van *De Standaard* bij de behandeling van het nieuws correct zijn tewerk gegaan.

De tekst van de code is gepubliceerd op de website van de *Raad voor de Journalistiek* (zie link onderaan). Aan de totstandkoming ervan is twee jaar gewerkt. De Vlaamse minister van Media, Ingrid Lieten (SP.A), zette vorige week tijdens een plechtigheid haar handtekening onder het document. Alle redacties en mediadirecties onderschrijven de code. Er is een breed draagvlak.

De journalistieke codes die tot nu in ons land werden gebruikt, zijn inmiddels enkele decennia oud. Bovendien ging het om een vrij onoverzichtelijke en onsamenhangende verzameling van regels, zegt Wim Criel, verantwoordelijk uitgever van de *Roularta Media Group* (Knack, Trends, etc.). Criel mag gerust de drijvende kracht achter de nieuwe ethische code worden genoemd. 'Ik wilde dit nog per se voor mijn pensioen realiseren', zegt hij.

De code is opgesteld als een grondwet. Hij omvat 27 voorschriften die ruim zijn geformuleerd. Daarnaast verwijst de code naar de richtlijnen van de Raad voor de Journalistiek, die concrete toepassingen van de algemene principes zijn. 'Het is uitdrukkelijk de bedoeling om het geheel kort en overzichtelijk te houden', zegt Criel. 'De gebruiker moet er gemakkelijk zijn weg in vinden.'

Die gebruikers zijn niet alleen de journalisten die voor Vlaamse media werken, maar ook de lezers, kijkers en luisteraars. Zij kunnen toetsen of de redactionele bewerking van de informatie verliep volgens de regels van het vak.

De code is in dit licht een instrument voor nieuwsorganisaties om verantwoording tegenover het publiek af te leggen. Vandaar het belang om ruchtbaarheid aan het document te geven, bijvoorbeeld via deze column. De 2.500 Vlaamse beroepsjournalisten krijgen de code in brochurevorm toegezonden.

Minister Lieten deed bij de plechtige ondertekening een oproep om de code in de journalistieke praktijk van elke dag na te leven. Ze deed die oproep niet alleen tot journalisten en mediaverantwoordelijken, maar ook tot de ceo's en de aandeelhouders van mediabedrijven.

Lieten zei te geloven in zelfregulering 'zonder politieke inmenging', maar ze houdt wel een stok achter de deur. De subsidies die haar departement aan de pers toekent, zijn voortaan afhankelijk van de voorwaarde 'dat het mediabedrijf de Raad voor de Journalistiek erkent en de nieuwe code effectief ter harte neemt'.

De ethische code is opgedeeld in vier hoofdstukken: 'waarheidsgetrouw berichten', 'onafhankelijk informeren', 'fair play' en 'respect voor het privé-leven en de menselijke waardigheid'. Die hoofdstukken proberen aan te sluiten bij de dagelijkse werkwijze van journalisten die eerst de feiten verzamelen en daarover vervolgens op een onafhankelijke manier berichten.

Bij de lectuur van het laatste hoofdstuk, over het respect voor de privacy, maak ik de volgende overweging: journalisten beschikken over een verregaande vrijheid om het publiek voor te lichten. De persvrijheid verleent verslaggevers heel wat macht. Daarbij dringen ze soms diep in het privé-leven van mensen binnen - denk maar aan de verslaggeving over assisenprocessen.

Schending van de privacy en reputatieschade door berichtgeving is niet altijd te vermijden. Maar als dat gebeurt, moet het zo veel als mogelijk beperkt blijven. Dat is een maatschappelijke verantwoordelijkheid die niet licht mag worden opgevat.

Nog een interessante passage is deze over de redactionele onafhankelijkheid en de zogenaamde gewetensclausule: 'een journalist heeft het recht om opdrachten die niet stroken met de journalistieke ethiek te weigeren' (artikel 9). De richtlijn die hierbij hoort, omschrijft op treffende manier de positie van de hoofdredacteur, als degene die de redactie afschermt tegen een te grote commerciële druk vanwege de mediadirecties.

'De hoofdredacteur bewaakt de onafhankelijkheid en de integriteit van de redactie, zodat ze de regels voor behoorlijk professioneel gedrag en de journalistieke ethiek correct kan toepassen. Hij/zij is tevens het aangewezen aanspreekpunt voor de commerciële en de advertentieafdeling. Het is de opdracht van de hoofdredacteur om daarbij de redactionele onafhankelijkheid te waarborgen en erop toe te zien dat commerciële acties geen invloed hebben op de onafhankelijkheid van de redactie.'

Op momenten dat de ethische code een schaamlap dreigt te worden, kunnen deze passages nog erg relevant zijn.

<http://www.rvdj.be/sites/default/files/pdf/code2010.pdf>

www.standaard.be/ombudsman